

1. 12. – Světový den boje proti AIDS

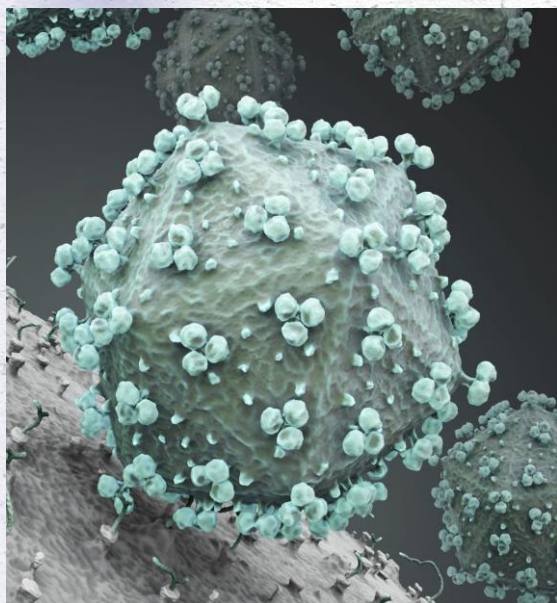

Freddie Mercury – britský zpěvák a skladatel, člen rockové skupiny Queen; anglický herec Anthony Perkins alias Norman Bates, hlavní mužská postava filmu Psycho; americký herec Charlie Sheen, slavný americký basketbalista Earvin „Magic“ Johnson ... První dva na nemoc AIDS zemřeli, další jsou HIV pozitivní. Kromě nich má virus na svědomí odhadem 35 milionů „obyčejných“ obětí.

První mezinárodní den boje proti AIDS vyhlásila WHO (Světová zdravotnická organizace) dne 1. prosince 1988. Symbolem solidarity s HIV pozitivními lidmi a nemocnými AIDS se staly červené stužky.

Zkratka AIDS znamená *Acquired Immuno-Deficiency Syndrome* - syndrom získaného selhání imunity. Nemoc způsobuje virus HIV (konkrétně typ HIV 1, existuje totiž ještě typ HIV 2), jedná se o takzvaný retrovirus, který má schopnost vytvořit podle své RNA molekulu DNA a tu vložit do genetické informace hostitelské buňky. Buňka se pak stává „továrnou“ na výrobu viru. Virus HIV v lidském těle napadá buňky T-lymfocytů, které odpovídají za řízení imunitní odpovědi, a tím postupně likviduje imunitní systém nakaženého člověka. Smrteľnými se pak mohou stát jinak úspěšně léčitelné nemoci - např. chřipka.

Původ viru nebyl dodnes spolehlivě objasněn - pravděpodobně se vir HIV 1 vyvinul v jižním Kamerunu z viru opičí imunitní nedostatečnosti, který napadá šimpanze čego. Nejstarší dokumentovaný výskyt HIV pochází z Belgického Konga z roku 1959. Virus HIV byl poprvé identifikován až v roce 1981.

Přenos viru HIV se uskutečňuje tělními tekutinami. Jedním ze způsobů přenosu je přenos viru z matky na plod, ke kterému může dojít jak během těhotenství, tak i během porodu; při včasné nasazení antivirotik se riziko nákazy daří snížit na 2 %. Nejčastěji se virus přenáší pohlavním stykem osob jakéhokoli pohlaví, jeden z mýtů, že se jedná pouze o nemoc homosexuálů, byl již dávno vyvrácen. Přenos může proběhnout při análním, vaginálním či orálním styku, riziko onemocnění však významně snižuje použití kondomu. U narkomanů hrozí nákaza virem přes použité injekční jehly – přenos krve. Vzácným případem nakažení je krevní transfúze. Právě takto nemocí AIDS onemocněl americký spisovatel sci-fi literatury Asimov. V současnosti se ve světě (i České republice) vzorky

krve dobrovolných dárců pečlivě testují, mimo jiné právě i na přítomnost viru HIV. Hmyzí kousnutí ani líbání (pokud nejsou ústa poraněná) riziko přenosu nepředstavují.

Bezpriznaková inkubační doba AIDS je 2 – 6 týdnů, poté se objevují nespecifické příznaky akutní infekce HIV, které jsou velmi podobné chřipce. Po odeznění přechází nemoc do latentního stadia, během kterého nemocný nepocituje žádné potíže. Tato fáze může trvat i desítky let, záleží na včasné odhalení nákazy a zahájení léčby. V posledním stadiu následuje zhroucení imunitního systému – propuká nemoc AIDS. Přítomnost HIV v organismu lze diagnostikovat pomocí krevních testů. Nejčastěji se zjišťuje přítomnost protilátek proti viru HIV v krvi, ty se v detekovatelném množství vytvoří až určitou dobu po naze, obvykle do 4 – 6 týdnů.

V České republice bylo od roku 1985 do roku 2020 zjištěno 3801 případů HIV pozitivita. Nejčastěji se nákaza vyskytuje v Praze a Středočeském kraji, ročně přibude 100 – 200 nových případů. Osvětu a prevenci v boji proti AIDS zajišťuje Státní zdravotní ústav, který mimo jiné provozuje bezplatnou Národní linku pomoci AIDS (800 144 444). Významná je i síť poraden napříč Českou republikou, které provozují jak státní, tak nevládní organizace, např. Červená stužka (<https://www.cervenastuzka.cz/>).

Šíření pandemie AIDS je jedním z hlavních problémů řady rozvojových zemí. Na světě je dnes okolo 43 milionů nakažených, 3/4 z nich žijí v subsaharské Africe. Obrovské množství nakažených je zřejmě i v Číně, ta ale údaje tají. Protože postižení jsou zejména mladí lidé v produktivním věku, má šíření AIDS zásadní dopady na celou společnost. Studie Světové banky ukazuje, že pokud v zemi postihne virus HIV 8% a více obyvatel, stagnuje ekonomika a zdravotní a sociální systém je přetížen. Jedním z důsledků pandemie jsou také miliony dětí bez rodičů – tzv. sirotci AIDS, kterých je jen v Africe 12 milionů.

Lidé nemocní AIDS se, především v minulosti, museli často potýkat vedle své nemoci také se společenskými předsudky či s vyloučením z běžného života, někde to bohužel platí doposud.

Přestože výzkum viru HIV a vývoj léků probíhá již více než dvě dekády a nesmazatelnou stopu zde zanechal i český chemik profesor Holý (na základě licence jeho původního výzkumu se vyrábí jeden z nejúčinnějších léků – antivirotikum Viread), zůstává onemocnění AIDS stále nevyléčitelnou a smrtelnou nemocí. Jedinou obranou je osvěta ve společnosti a zodpovědnost za vlastní chování.

Napsala: Mgr. Eliška Turecká

<https://www.pharmapoint.cz/jak-byt-a-zustat-fit/1-prosince-svetovy-den-boje-proti-aids-nemoc-opredena-myty-je-stale-hrozbou/>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/HIV>
<http://www.prevencehiv.cz>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/AIDS>
<https://www.gigalekarna.cz/blog/svetovy-den-boje-proti-aids-1-12/>
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/hiv-se-porazi-sam-zradi-ho-jeho-nejvetsi-zbran-mutate/r~5153bf927a0d11e490f70025900fea04/>
<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/1892435-cech-ktery-nasel->